

*RAPPORT FRA KONFERANSEN
EUROFEM -
GENDER AND HUMAN SETTLEMENTS
I HÄMEENLINNA I FINLAND 9. - 12. JUNI 1998*

*Unni Gylseth
Britt Elin Stene
Marit Stemland*

*Kvinneuniversitetet Nord
8066 Nordfold
Juni 1998*

Innhold:

<i>1. Bakgrunn for konferansen og vår deltakelse</i>	<i>side 3</i>
<i>2. Konferansens organisering og gjennomføring</i>	<i>side 4</i>
<i>a) deltakere</i>	
<i>b) målsetting</i>	
<i>c) temaer</i>	
<i>d) gjennomføring</i>	
<i>3. Kvinneuniversitetets Nords bidrag</i>	<i>side 5</i>
<i>a) egen workshop og posterutstilling</i>	
<i>b) deltakelse i andre aktiviteter</i>	
<i>4. Oppsummering</i>	<i>side 12</i>

1. Konferansens bakgrunn

Nettverket EuroFEM ble etablert i 1995 på bakgrunn av tre store konferanser som blant annet fokuserte på kvinneperspektiv og samfunnsplanlegging. Konferansene "The challenges facing European society with the approach of the year 2000" (Europarådet), "Emancipation as Related to Physical Planning, Housing and Mobility in Europe" (Det nederlandske institutt for fysisk planlegging) og "Women in the City" (OECD) synliggjorde behov og ønsker om praktiske tiltak og eksempler på kjønnsperspektiv på planlegging.

Deltakere fra disse konferansene ble enige om å etablere et nettverk for kvinneprosjekt og kvinnetiltak innen området kjønn og samfunnsutvikling. På et ad hoc arbeidsseminar i Helsinki i januar 1995 deltok over 20 representanter fra ulike europeiske land, deriblant Norge. Det finske Miljøverndepartementet var her villig til å sette opp et sekretariat for å koordinere nettverket de tre første årene, og å avholde en internasjonal konferanse i Hämeenlinna i 1998. Siden har det vært holdt arbeidsseminarer i Nederland i 1995, i Italia i 1996 og i Finland i 1997.

Det er utarbeidet kriterier for deltakelse, og i løpet av disse tre årene har over 60 kvinneprosjekt deltatt i nettverket. De omhandler arbeidet med utvikling av hverdagslivets infrastruktur fra ulike vinklinger. Av disse prosjektene har ti - tolv vært med i en evalueringsprosess for å utvikle en "verktøykasse" med forslag til metoder og redskap for å involvere kvinner i lokalt og regionalt utviklingsarbeid og planlegging.

I Norge har Miljøverndepartementet vært representert i EuroFEM-nettverket. De har på sin side invitert og involvert Kvinneuniversitetet Nord til å delta med noen av KUNs prosjekter og aktiviteter, slik som Kvinneuniversitetet Nords etablering, kvinnenettverket Femina Borealis, prosjektet Equilibrium, arbeidet med studiet "Kjønnsperspektiv på samfunnsplanlegging" og Kvinneuniversitetet Nords satsing og erfaring med nettverksarbeid, i tillegg til Miljøverndepartementets eget prosjekt "Kommuneplanlegging i kvinneperspektiv."

2. Konferansens organisering og gjennomføring

a) Deltakere

EuroFEM-konferansen samlet til sammen ca 200 deltakere fra ti ulike europeiske land, i tillegg til Canada, USA, Russland, Kenya og Tanzania.

Fra Kvinneuniversitetet Nord deltok Britt Elin Stene (faglig medarbeider), Marit Stemland (faglig medarbeider) og Unni Gylseth (ansvarlig for databasen vedr. "Demokrati og planlegging - kjønnsperspektiv på samfunnsplanlegging")

Britt Elin Stene, Unni Gylseth og Marit Stemland deltok på konferansen for Kvinneuniversitetet Nord.

Kommunikasjonene på tvers av Nordkalotten er begrenset og vanskelig. For å gjøre reisen rimelig og få anledning til å delta tre stykker valgte vi å reise med tog fram og tilbake. Vi kjørte til Narvik, tok tog til Boden i Sverige, tok busser fra Boden til Haparanda, skiftet buss til Kemi i Finland og tok natttoget til Hämeenlinna. To av oss tok samme rute tilbake. Denne reiseruten er rimelig og overkommelig, så lenge det blir gitt beskjed til trafikk-kontoret i Haparanda at det er passasjerer som skal med bussen til Boden/Narvik. Denne skal i utgangspunktet korrespondere med bussen fra Kemi, men ved to anledninger har dette sviktet.

b) Målsetting

Konferansen i Hämeenlinna hadde som målsetting å belyse om og i hvilken grad deltakelse av kvinneprosjekt og kvinnetiltak virkelig innebærer noen forskjell innen utviklings- og planleggingsarbeid. Gir disse en ny tilnærmingstype til tema og saker innen byutvikling og distriktsutvikling? Hvordan kan de negative følgene av globalisering innen økonomi takles? EuroFEM-konferansen håpet her å kunne belyse disse temaene både ut fra teoretisk, praktisk og politisk synsvinkel.

c) Temaer

De viktigste temaene på konferansen inkluderte deltakelse, demokrati og bærekraftig utvikling, framtidsvisjoner og mulige strategier i dette arbeidet, alt sett i kjønnspektiv. Disse temaene ble formidlet gjennom foredrag og innlegg, gjennom verksteder og gruppediskusjoner, og gjennom utstillinger og kulturelle innslag. En viktig del av konferansen var likevel viet den fremtidige utviklingen av nettverket EuroFEM; hvor og hvem som ville ta på seg ansvaret med å koordinere og administrere dette.

d) Gjennomføring

Konferansen var et samarbeid mellom Hämeenlinna by, lokale myndigheter, NGOs, finske departement og EU-kommisjonen for DG XVI.

Konferansen ble avholdt på konferansehotellet Hotell Rantisippa Aulanko noe i utkanten av Hämeenlinna sentrum. Her var all aktivitet samlet utenom konferansemiddag, et besøk på lokale prosjekter og avslutningsmiddagen. I plenumssalen var det tilbud om simultantolkning til engelsk, fransk og finsk.

3. Kvinneuniversitetet Nords bidrag

a) Kvinneuniversitetet Nords poster og workshop

Kvinneuniversitetet Nord hadde meldt på en poster-utstilling og en workshop.

Posteren var utarbeidet av Bjørg Skotnes, Britt Elin Stene og Marit Stemland. Grafisk utforming var ved Lars Blomberg og Tekstmaker'n. Grunnlaget for workshopen var utarbeidet av Britt Elin Stene.

Vi hadde i tillegg med oss materiell fra Kvinneuniversitetet Nords produksjon

- brosjyrer fra KUN
- brosjyrer om kvinner, demokrati og planlegging
- informasjonsmateriell om Femina Borealis
- Newsletters
- Eksemplarer av bokutgivelser fra FB
- påmeldingsskjema til FB
- plakater med FB
- informasjon om FB-konferansen i Arkangelsk
- årsmelding fra KUN
- kokeboka fra Miljøverndepartementet

POSTER:

Kvinner og planlegging har vært et sentralt arbeidsområde for KUN de siste årene. Et resultat av dette arbeidet er studiet "Demokrati og Planlegging - kjønnsperspektiv på samfunnsplanlegging". På konferansen i Håmeenlinna ønsket vi å vise empiriske og teoretiske erfaringer fra dette arbeidet. Målsettingen med posteren var å tydeliggjøre prosessen med å utarbeide studiet "Demokrati og planlegging - kjønnsperspektiv på samfunnsplanlegging". Posteren tar også for seg hvilken betydning nettverk og andre samarbeidspartnere har for små miljøer for å jobbe fram nye prosjekter og aktiviteter.

Første del av posteren forteller om studiets bakgrunn og målsetting, og viser prosessen i utviklingen av studiet som et vevd bånd hvor de enkelte nettverk og samarbeidspartnere kommer inn som nye tråder og med inputs i prosessen. Andre del av posteren omhandler Miljøverndepartementets prosjekt "Kvinneperspektiv på kommuneplanlegging" og hvilke erfaringer som ble gjort gjennom dette prosjektet. Tredje del tydeliggjør KUNs satsing på nettverksarbeid, definisjoner, anvendelsesområde, fordeler og begrensninger av nettverk. Den tar også for seg Femina Borealis som et eksempel på vellykket nettverkssamarbeid. Fjerde del av posteren gir en oversikt over hvordan KUN arbeider, hva slags formidlingsmuligheter vi har, og hva slags dokumentasjonsmetoder vi benytter. Den siste delen av posteren illustrerer også disse to sidene av arbeidet vårt gjennom eksemplet med vår deltakelse på HABITAT II konferansen i Istanbul 1996.

Marit Stemland innledet om Kvinneuniversitet Nord og virksomheten der. Deretter gav Britt Elin Stene en orientering om Kvinneuniversitetets teoretiske plattform i forhold til demokrati og planlegging, og i forhold til arbeidet og innholdet i studiet "Demokrati og Planlegging - kjønnsperspektiv på samfunnsplanlegging". Deretter gikk Marit Stemland gjennom posteren og trakk fram hvordan nettverksarbeid og samarbeid med myndigheter og institusjoner er en støtte og fordel for små institusjoner i prosjekt- og utviklingsarbeid.

Fra vår presentasjon i verkstedet "North - South Dialogue in Local and Regional Development".

Posteren har tekst og illustrasjoner rundt følgende temaer:

(Ettersom både poster og workshop ble presentert på engelsk velger vi å ta det med i rapporten på "originalspråket")

Networks - an important part of our work.

Using and developing networks are very important parts of the work of the Northern Feminist University (NFU.) The NFU is connected to several national and international networks. Femina Borealis, EuroFEM, and Northern Junction (Nord-Norsk Knutepunkt) are some of the networks we participate in. A common feature of our efforts in these networks is the focus on issues concerning women and democracy. We are particularly interested in the following themes:

- economic redistribution and poverty
- ethnicity
- to build and develop democracy and democratic institutions, and especially seen in relation to social planning

Why do we use networks?

- networks make it easier to utilise the experience and knowledge of the different participants
- networks are particularly effective in gathering and exchanging information, and they have synergy effects in this respect.
- networks makes it possible to reach a range of different participants over long distances.
- networks make it easier to visualise both diverse and common interests, values and attitudes
- networks have low administrative costs and are not bureaucratic.

How do we use networks?

- in disseminating, co-ordinating and exchanging information and knowledge between researchers and grassroot women, and in relation to issues concerning development in the Northern areas.
- in arranging seminars and conferences, research and publishing of books.

Femina Borealis

Femina Borealis (FB) - Women and Development in the North, is a network for women in the Arctic areas; Norway, Russia, Sweden, Finland and the Sami Region.

The objective of FB is to bring forward, disseminate and develop knowledge about women's lives, history and visions for the future in the Barents Region.

FB is organised as an umbrella network, with relatively independent sub- networks in research, education, social planning and different book projects.

The NFU is administrating the network and is the secretariat of FB. Each country and the Sami Region has a FB co-ordinator. The organisational structure of FB is flat and relies on decentralised responsibility and decisions making, and on active members.

Some of the results of Femina Borealis:

- the Femina Borealis e- mail list and homepage.

E- mail adress: **Femina@kun.nl.no**

Homepage: **<http://www.kun.nl.no>**

- arranging and co-arranging seminars and conferences, like the Northern Women - Northern Lives conference in Tromsø 1997, and the forthcoming research conference in Archangel in October 1998. «Social Changes in the North in a Gender perspective»
- publishing books, articles and a newsletter three times a year

Future challenges:

- mobilising young women
- maintaining and expanding the level of activities, and still being unbureaucratic, open and flexible
- planning and developing a mulitdisiplinary course about the Barents Region

What is a network?

Networks are flat organisational structures, with few or no thresholds preventing participation. In networks communication and management might be informal and unstructured, which can promote participation and diversity.

Participation in a network is not necessarily conditioned by a regular effort, and each member decide the timing, extent and content of its contribution. But nevertheless, one of the major challenges in developing and running a network is to activate the participants, because the success and survival of a network depends to a high degree on the initiatives and work of the participants.

Strengths of networks

- few thresholds which prevent participation
- an effective way of co-ordinating and organising interests with a small bureaucracy
- easy to visualise both common interests and values, and diversity
- an effective tool in mapping of information and knowledge.
- can operate in other ways and different areas which might be more flexible compared to the more traditional political institutions at the national and the international level
- the democratic strength of networks is in influencing the information and visualising the common features and the diversity in terms of values and interests.

Weaknesses and limitations of networks:

- better suited to communicate and exchange information and knowledge than to make decisions. But, on the other hand, the main goal of a network is not necessarily to make decisions
- the mechanisms of democratic control might be weak and inadequate

On two areas which are connected, our evaluation of different Norwegian projects on how to promote women's participation in local planning, and our course in gender sensitive planning, we will show why the projects were initiated, how they were implemented in different municipalities, and what kind of experiences and new knowledge they gave. As a follow up of these projects we are now developing a course on gender sensitive and democratic planning. In this connection we will show which metodological and theoretical thoughts the course is based upon, and we link these to some of the problems planning systems are facing. The poster illustrates how these challenges can be met. Planning theory and methods can be redefined in order to take the separate interests in the community into account. Briefly this implies that the planning agenda have to take gender, age, peoples disabilities, race and ethnicity into consideration.

Posteren vår viser også hvordan Kvinneuniversitetet Nords deltakelse i ulike anledninger og arrangement ga input i prosessen rundt studiet:

NFU participation on the UN- conference Habitat II in Istanbul 1996.

The theme of the conference was «Adequate Shelter for all» and «Sustainable Human Settlement Development in an Urbanising World», and its objective was to agree upon a global plan of action; the Habitat Agenda.

- NFU was asked by the Ministry of Environment to present one of Norway's «Best Practice» projects, «Municipal planning on women's terms»
- we were invited to participate in the actual negotiations, in seminars, workshops and receptions, with a particular responsibility for the gender perspective.

What did we learn?

- much of the agenda concerning women's issues was put into brackets
- working to make women visible and integrating women's perspectives in to the global agenda proved to be quite difficult
- the size of the conference, the substantial opposition against improving women's rights and the bureaucratic way of working were obstacles which made it hard to get women and gender issues specified in the final document.
- it is important to emphasise women's role in all phases of a planning process to obtain sustainable development.
- lengthy discussions on so-called controversial women's issues prevented the opportunity to analyse and discuss the basic assumptions of human settlements in a gender perspective.
- **Important questions still remain unanswered, such as what is :**
 - a women's perspective concerning sustainable local communities?
 - good housing for women?
 - the implication of sustainable urbanisation for women?
- **our knowledge and experience tells us that:**
 - let women use alternative ways of organising themselves
 - traditional official frames must be suited to womens ways of working
 - women want to tie together all the different parts of their daily life; work, children, elderly people.

What must be done?

- - continue the work of making women's rights and interests visible
- - try to improve women's actual living conditions
- - integrate this as a constituent in all documents and plans for action.

We try to make use of our knowledge and experience from our work with:

- dissemination

- - meetings conferences and seminars
- - courses and study
- - working in networks
- - reports, papers and pronouncements
- - contact with authorities in different areas and on different levels

- documentation

- - gathering and analysis
- - database
- - research

WORKSHOP: Local planning in a gender perspective in a Northern point of view

Gjennom verkstedet ønsket vi å formidle hvilke forhold som preger demokrati og planleggingsprosesser i kjønnsperspektiv i Nordområdene:

1. Definition and elaboration of the theme**2. Local planning in a gender perspective**

- including gender as an issue into plans
- increasing the participation of women in planning processes
- redefining and introducing new concepts and methods in planning theory

3. Features and questions connected to planning and democracy in the North

The Northern perspective is based on the specific features and challenges in this area, which are:

- dependency of natural resources, and is to a large extent supplier of natural resources to the centre
- far away from the economic and political centres
- climatic conditions
- dispersed population
- an area with extensive and major institutional and political transitions

4. What has been important in our work in this area?

- to use the bottom up perspective in order to mobilise groups, like women in agriculture and the fisheries, which tend to be excluded from planning processes
- to develop a course on the basis of results from the mapping of the situation in gender and planning, using the empirical data in developing the course.

5. Methods in our work

- networks, an important method and part of our work, exchange of experiences and knowledge, in co-operation with different researchers and grassroot women
- Femina Borealis, a transnational network in the Barents region, an example of how important it is to have collaborators in different countries as it makes it easier to raise the issue at a regional level
- collaboration with public institutions, in our case especially the Norwegian Ministry of Environment, but also local bodies, like for example the municipal counties in the region
- bottom-up grassroot perspective, important to include this if we want to imply gender, age, people's disabilities, race and ethnicity into account in planning.

Major challenges in the work in planning in a gender perspective seen from a Northern perspective is the lack of adequate literature and research

Vi var plassert med vår workshop under temaet North-South Dialogue in Local and Regional Development, sammen med en gruppe fra Finland og en fra Guadeloupe. Vi valgte å presentere posteren vår og holde workshop samtidig. Ettersom vi var satt opp i den meget store konferansesalen fant vi ut at den egnet seg dårlig til workshop og diskusjon. Vi bestemte oss derfor for å gjøre presentasjonen og diskusjonen mer "intim og inkluderende", så vi samlet alle tilhørerne rundt posteren nede i ene hjørnet av salen. Dette viste seg å være en god avgjørelse. Mellom 30 og 40 deltakere var til stede under presentasjonen. I diskusjonen etterpå kom det spørsmål om hvorfor ikke Kvinneuniversitetet Nord samarbeidet med utkantsområder i Europa, som for eks. Spania, som opplever å ha flere sammenfallende problemer og utfordringer med utkantstrøk i Nordområdene. Kvinneuniversitetet Nord viste til sitt samarbeid med Spania gjennom Leonardo da Vinci prosjektet. Det ble også påpekt likhet i situasjonen for kvinner, demokrati og planlegging i Guadeloupe i Det Karibiske Hav (fransk) og situasjonen i Nordområdene.

b) Deltakelse på andre verksteder

Kvinneuniversitetet Nord deltok på verkstedet "EuroFEM Toolkit"(Marit Stemland). Kvinneuniversitetet Nord er en av bidragsyterne til grunnlagsmaterialet i dette "verktøyskrinet". Verkstedet gikk igjennom to metoder for bruk i prosesser i a) arbeidet med å skrive søknader om prosjektmidler og b) med å mobilisere kvinner til deltakelse i plan og beslutningsprosesser. Vi deltok også i "Mobilising transnational networks"(Britt Elin Stene). Verkstedet utvekslet erfaringer med ulike nettverk som Femina Borealis og Femina Baltica, og om hvordan en skulle gå frem i EU-systemet dersom en ønsket å starte et prosjekt.

Vi var også med på besøk til lokale prosjekt i Hämeenlinna.

På grunn av vanskelig kommunikasjon og streikevarsel på Fornebu flyplass fra fredag morgen reiste vi hjem torsdag kveld, og deltok derfor ikke på fredagens program.

4. Oppsummering

Som de fleste konferanser vi har deltatt på før hadde også denne et tett program, og det ble derfor liten tid til diskusjoner og refleksjoner over en kaffekopp i hallen. Det var avsatt litt tid til ad hoc møter en formiddag, men på grunn av forsinkelser i det ordinære programmet ble denne anledningen altfor kort. Uformelle samtaler ble derfor henvist til under middagsserveringen, og ettersom det da var lagt opp til underholdning var dette også begrenset. I og med at de verkstedene er lagt opp parallelt blir muligheten til å få delta på interessante tema begrenset, og enda mer når vi selv deltar med eget verksted. Kanskje burde det satses mer på deltakelsen i verksteder enn på lange plenumsseksjoner.

Besøket på lokale kvinneprosjekt i Hämeenlinna var interessant nok, men ville vært enda mer interessant dersom det virkelig hadde vært et kvinneprosjekt. Prosjektet vi besøkte om lokale initiativ i bygdeutvikling viste seg å være meget mannsdominert, og de kvinnene som var tilstede var opptatt på kjøkkenet med å servere oss. Vår lokale guide fortalte oss at de ikke trengte kvinneprosjekt i bygdene rundt Hämeenlinna fordi det var kvinnene som i utgangspunktet var mest aktive likevel. Det viste seg imidlertid at det var stort sett menn som administrerte prosjektene og som satt i de lokale prosjektgruppene.

Vårt mål med å delta på konferansen var å få presentert eget ståsted og arbeid i forbindelse med temaet demokrati og planlegging, og å få tilbakemelding og input i dette arbeidet. Arbeid med kjønn, planlegging og demokrati kan vanskelig foregå isolert. Det er viktig å få utveksle erfaringer og kunnskap fra lignende arbeid både i våre egne omgivelser og fra andre miljøer i andre land, og få innblikk i spesielt kvinners vilkår i andre samfunn. Dette gir oss et bredere og grundigere utgangspunkt og perspektiv, og kan være korleksjon til oppfatninger har som ikke helt stemmer med virkeligheten..

Det er også viktig å få faglig påfyll i forhold til det feltet vi jobber i og det arbeidet vi gjør, og få presentert eller lære å kjenne nye metoder og verktøy som kan brukes i arbeidet med kjønnsrelaterte spørsmål og problemstillinger. På konferansen var mange interessante verksteder med nyttige problemstillinger for vårt arbeid, så deltakelse på EuroFEM-konferansen oppfyller noe av disse behovene. Det er imidlertid mye snakk om EU-forhold og Eu-system, og ikke alt dette er like interessant og nyttig for oss.

Vi fikk god tilbakemelding på vår poster og workshop, og mange tok kontakt og snakket med oss, også om Kvinneuniversitetet Nord og ideologien bak denne etableringen.

Det aller meste av materiellet ble tatt av deltakerne, og spesielt Kokeboka er populær, og vi burde hatt med mange flere av denne. Vi fikk formidlet informasjon om Femina Borealis ved flere anledninger. Vi møtte mange kunnskapsrike og engasjerte kvinner fra forskjellige samfunnsområder. Dette gir inspirasjon og pågangsmot også i eget arbeid. Vi skulle imidlertid ønsket at vi var flere fra Norge som kunne reflektere mer av den aktiviteten som foregår i landet, og som vi ev. kunne samarbeide med i EuroFEM-sammenheng. Det vil også være nødvendig å avklare hvordan vi skal forholde oss til EuroFEM i fremtiden, og om vi skal representere Miljøverndepartementet og presentere deres prosjekter. Dette vil i så fall kreve tettere samarbeid og informasjonsutveksling.